

Nr 278.

Av herr **Eriksson** i Grängesberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 29, angående beredande av medel till bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet.

Under uttalande av »att riksdagen gillade Kungl. Maj:ts bemödande att till det yttersta upprätthålla rikets neutralitet» beviljade 1914 års riksdag en kredit för ifrågavarande ändamål uppgående, jämte redan för ändamålet förskjutna medel, till högst 50 miljoner kronor. Av denna kredit förbrukades under år 1914 46.2 miljoner kronor. Under år 1915 ansåg sig regeringen icke ha anledning vända sig till riksdagen med någon framställning om ytterligare anslag och icke heller lämnades riksdagen något meddelande om, hur 1914 års kredit disponerats. Efter vad som senare meddelats beredde sig regeringen, på administrativ väg och med förbigående av riksdagen, under år 1915 tillgång till en kredit på 50 miljoner kronor. Först i en den 11 februari 1916 dagtecknad proposition gjorde regeringen sin andra hemställan om beviljande av medel för neutralitetsvakten och begärde en förnyad kredit av 25 miljoner kronor. Då denna kredit endast var avsedd att täcka behovet under tiden medan en ny proposition utarbetades beviljade riksdagen, under förväntan att denna proposition i god tid före riksdagens avslutande skulle framläggas, endast 18 miljoner kronor. Vid beviljande av dessa medel uttalade riksdagen sin förvisning, »att det alltjämt noggrant tillses, att de kostnader och personliga bördor, landets neutralitetsvakt måste kräva, begränsas till det verkligt nödvändiga».

Den av riksdagen närda förhoppningen om ett snart framläggande av den bebådade propositionen tillmötesgick regeringen på det sättet, att proposition om ytterligare anslag för neutralitetsvakten avlämnades

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 4 saml. 123 häft. (Nr 278—279.) 1

till riksdagen först den 10 maj. I denna proposition begär regeringen ytterligare 42 miljoner kronor, vilket belopp av riksdagen beviljades, varvid riksdagen gjorde följande uttalande:

»I sammanhang härmed har riksdagen ansett sig böra uttala, att ersättning för vissa varuposter utav mera betydande omfattning, som anskaffats för krigsberedskapen, men som sedermera icke lämpligen böra bibehållas för krigsmaktens behov eller som användas för ändamål, för vilka i stat upptagna anslag äro avsedda, bör i sinom tid tillgodoföras neutralitetskostnadernas konto, ävensom att det alltjämt noggrant tillses, att de kostnader och personliga bördor, landets neutralitetsvakt måste kräva, begränsas till det verkligt nödvändiga.»

Från den socialdemokratiska delegationen inom statsutskottet afgavs en reservation, vari yrkades på beviljande av ett belopp å endast 28 miljoner kronor. I reservationen framhölls, att den dåvarande neutralitetsvakten borde kunna ej oväsentligt minskas, varför det lägre beloppet ansågs vara tillräckligt.

Som följd av att propositionen så sent avlämnades till riksdagen var det för utskottet omöjligt att ägna framställningen en ingående och allsidig prövning.

Som svar på riksdagens upprepade framställningar om, att neutralitetsvakten bör begränsas till det verkligt nödvändiga, kommer nu en begäran om ytterligare 30 miljoner kronor och omförmäles, att ytterligare anslagskrav är att till årets riksdag förvänta. I propositionen angives, att myndigheterna lämnat en detaljerad upplysning angående de grunder ämbetsverken följt vid beräkning av medelsbehovet. Där- emot lämnar propositionen icke upplysning om sådan uppdelning skett, att anslag till neutralitetsskyddet icke använts för täckande av brister å anslag, uppförda å riksstaten eller till anskaffningar, vilka äro av natur att böra betäckas av värnskattemedel. Såväl i dessa avseenden, som beträffande huruvida dispositioner vidtagits eller utgifter gjorts för ändamål, där riksdagens bifall bort, i annan ordning, inhämtas, bör vederbörande utskott ingå i noggrann prövning. För att ge utskottet möjlighet att företaga denna prövning, vilken givetvis tar någon tid i anspråk, synes ett visst belopp böra omedelbart ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av oundgängligen nödiga utgifter för neutralitetsvakten. Då från Kungl. Maj:t är att förvänta förnyad framställning i samma ärende och riksdagen först efter denna propositions avlämnande kan slutgiltigt pröva anslagsbehovet, är det av största vikt, att denna proposition inom den närmaste tiden inkommer till riksdagen.

Det belopp, som nu omedelbart bör anvisas, synes lämpligen böra bestämmas till 10,000,000 kronor.

Som från den socialdemokratiska riksdagsgruppen vid upprepade tillfällen framhållits, bör vårt land, under nu pågående världskrig, iakttaga en sträng och opartisk neutralitet. I enlighet med denna uppfattning ha vi icke ansett oss kunna vägra regeringen medel för övervakande, att neutraliteten respekteras av de krigförande makterna. Men vi ha alltid bestämt framhållit, att de bördor, som av landet krävas för neutralitetsvakten, böra begränsas till det oundgängligen nödvändiga. Frånsett den tryckande skuld landet ådrager sig, äro de personliga bördorna för dem, som därav drabbas, så pass tyngande, att det är riksdagens ovillkorliga plikt att även för sin del allvarligen pröva, om de omfattande utkallelserna äro av verkliga behovet påkallade.

Att flottan i ganska stor utsträckning behöver vara mobiliserad, är lätt att inse. Men för lekmannen är det fullständigt oförklarligt, varför mobiliseringen vid armén skall alltså hållas så omfattande. Enligt vårt förmenande böra inkallelserna vid armén, utan att den verkligt behövliga neutralitetsbevakningen därigenom eftersättes, i väsentlig mån kunna inskränkas.

Det bör av statsmakterna ihågkommas, att många av de inkallade komma i svårt ekonomiskt trångmål och att deras familjer få i talrika fall lida verklig nöd. Sådana personliga offer har samhället rätt att kräva av den enskilde individen, då trängande behov föreligger. Men att kräva folkets offervillighet, utan att det kan göras klart för folket att dessa offer äro nödvändiga, är ur samhällets egen synpunkt högst betänkligt.

Då vi sålunda prövat föreliggande spörsmål, ha vi nu som i fjol den uppfattningen, att neutralitetsvakten bör i avsevärd mån inskränkas. Denna mening har vid flera tillfällen uttalats i riksdagen, bland annat i ovannämnda reservation till statsutskottets betänkande, utan att regeringen därvid fäst nämnvärt avseende.

Vid sådant förhållande anse vi, att riksdagen bör bevilja nya medel för neutralitetsvakten endast under förutsättning att, därest intet oförutsett skulle inträffa, som påtagligen hotar vår neutralitet, en avsevärd inskränkning av inkallelserna vid armén vidtages.

De medel, som under detta år beviljas för förevarande ändamål, anse vi böra uppföras på 1918 års stat.

På grund av det anförda hemställas,

att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 29 och under förutsättning att en avse-

värd inskränkning sker vid inkallelse av trupper för neutralitetsvakt, måtte bevilja för bestridande av kostnaderna för tryggande av rikets neutralitet, att uppföras på 1918 års stat, ett belopp av 10,000,000 kronor samt medgiva, att Kungl. Maj:t redan under innevarande år måtte få disponera medlen.

Till utskottet hemställes att fördela beloppet på fjärde och femte huvudtitlarna.

Stockholm den 3 februari 1917.

		<i>Bernh. Eriksson.</i>
<i>Hj. Branting.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>	<i>Erik Palmstierna.</i>
<i>Värner Rydén.</i>	<i>F. V. Thorsson.</i>	<i>Viktor Larsson.</i>
<i>Sven Persson.</i>	<i>Sven Linders.</i>	
